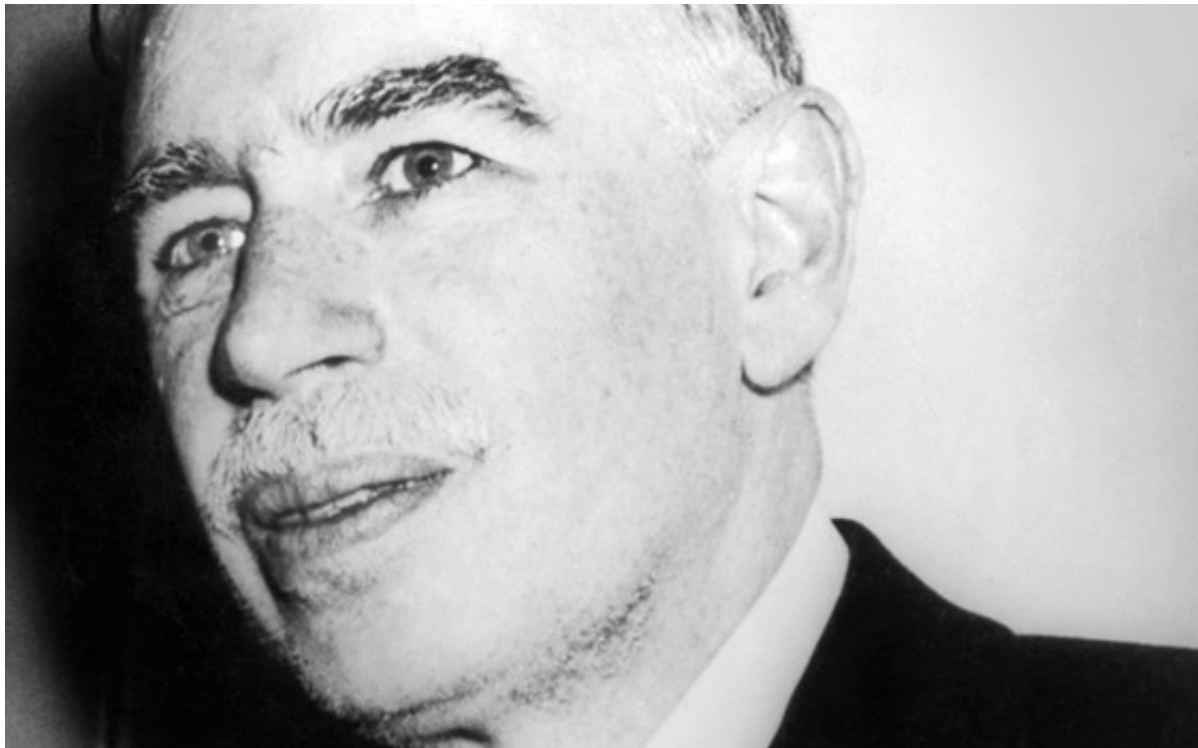

Hva kan vi lære av Keynes?

//]]]]>]]>

Kan Keynes' økonomiske teori vise veien ut av den økonomiske krisen? (Kilde: Vidarforlaget)

Den økonomiske krisen i mellomkrigstiden var ikke bare en katastrofe for de som ble direkte rammet. Mange mistet troen på at politikerne og økonomene kunne finne en løsning på problemene. Økonomifaget ble kalt en «bedrøvelig vitenskap». I svært mange land førte krisen også til en økende skepsis til et demokratisk styresett basert på en fri markedsøkonomi. Det oppsto en grobunn for de totalitære bevegelsene fascisme, nazisme og kommunisme. Dagens økonomiske krise har igjen ført til diskusjon om økonomenes evner til å løse kriser. Det er derfor viktig at Keynes berømte verk *The General Theory of Employment, Interest and Money* igjen blir trukket fram.

Av Arild Sæther, professor i økonomisk idéhistorie ved Universitetet i Agder

Da boken utkom i 1936, var forfatteren John Maynard Keynes allerede godt kjent blant universitetsøkonomer i Europa og Amerika. Hans *The Economic Consequences of the Peace* fra 1919, hvor han retter en særdeles skarp kritikk av Versailles-freden, og hvor han i klare ordelag beskrev de store økonomiske og politiske problemene som ville bli konsekvensen av avtalen, fikk stor omtale.

Denne boken førte til at han ble en både berømt og beryktet økonom. Situasjonen ble ikke bedre av at hans forutsigelser viste seg å slå til. I tillegg hadde Keynes hatt en stor produksjon av fagbøker, vitenskapelige artikler og ikke minst brosjyrer og avisartikler, hvor han pekte på praktiske løsninger for å komme ut av den økonomiske krisen.

Teknisk og teoretisk

//]]]]>]]]>

John Maynard Keynes' hovedverk [Allmenn teori](#) er oversatt til norsk (Vidarforlaget 2011)

Allmenn teori om sysselsetting, rente og penger, som verket er blitt hetende på norsk, er en teknisk, teoretisk bok som først og fremst er stilet til hans kollegaer, økonomene. Den er en analyse av hva som skjer på kort sikt der hvor produksjonsfaktorene, forbrukernes smak og vaner, graden av konkurranse og den økonomiske strukturen for øvrig i samfunnet er konstant. Han presenterer en teori om den samlede produksjonen og demonstrerer ved en statisk aggregert analyse at økonomien ikke justerer seg selv og at vi kan ha likevekt med stor arbeidsledighet.

Dette gjør han ved å angripe det han kaller de klassiske økonomene, og han hevder at deres analyse bare gjelder for idealiserte tilfeller med full sysselsetting. Hans egen analyse derimot var generell: Den også omfatter likevektssituasjoner hvor det ikke er full sysselsetting.

For øvrig må det understrekes at det finnes lite praktisk økonomisk politikk i boken. Den finner vi derimot i Keynes egne pamfletter, avisinnlegg og i fagbøkene som bygget på hans teori. Her ble betydningen av en ekspansiv finanspolitikk, hvor staten bruker offentlige midler som et virkemiddel for å få hjulene i gang, framhevet.

Skapte stor debatt

Det er ikke å gå for langt å si at med publiseringen av *Allmenn teori om sysselsetting, rente og penger* gjenvant samfunnsøkonomien sin posisjon som en vitenskap som kunne gi konstruktive råd til politikerne om hvordan de kunne bringe økonomiene ut av krisen på 1930-tallet. I ettertid er boken blitt sett på som et vendepunkt i den økonomiske vitenskapens historie.

Boken skapte umiddelbart en stor debatt. Mange av de eldre økonomene var kritiske og hevdet at Keynes kom med lite nytt. Imidlertid fikk den et entusiastisk publikum, særlig blant yngre økonomer som hadde ventet på en oppskrift på hvordan den økonomiske krisen kunne bekjempes. Den amerikanske økonomen og nobelprisvinneren Paul Samuelson hevdet at de som var under 35 år var «besmittet», men at de over 50 aldri forsto den. De som var imellom, kom gradvis til å akseptere den nye teorien, undertiden uten at de forstod det selv. I England og USA ble den nye teorien raskt akseptert.

Imidlertid var mottagelsen i Skandinavia heller kjølig. Svenskene sa rett ut at det som var viktig i boken var gammelt nytt for Stockholm-skolen.

Taust fra Oslo

//]]]]>]]>

Den norske Nobelprisvinneren i økonomi, Ragnar Frisch, viste lite interesse for Keynes. (Kilde: Wikimedia commons)

I Oslo var det i begynnelsen en bemerkelsesverdig taushet. Ragnar Frisch og de fleste av hans kolleger ved Sosialøkonomisk institutt hadde en annen tilnærming til hva som kunne bringe oss ut av krisen. Keynes var ifølge Frisch ikke en slik oppfinnsom vitenskapsmann som han likte å framstille seg selv. Hans genialitet var ikke hans teoretiske ideer, men måten de ble presentert på.

Det som i hovedsak skilte Keynes fra Frisch var først og fremst at han utviklet en makroøkonomisk teori som støttet en ekspansiv politikk. Dette hadde ikke opptatt Frisch.

På tross av Frischs avvisning, skulle *Allmenn teori om sysselsetting, rente og penger* prege samfunnsøkonomien som vitenskap som ingen annen bok i det 20. århundret. Fra første stund ble den møtt med kritiske faglige innvendinger. Den ble kritisk anmeldt i økonomiske tidsskrifter i svært mange land, og et stort antall artikler ble publisert med utgangspunkt dens innhold. I løpet av kort tid vokste det fram en hel litteratur, som senere bare har økt og økt.

Fortsatt lærerik?

I de mer enn 75 årene som er gått siden utgivelsen har diskusjonen gått i bølger. I dag, med den finans- og realøkonomiske krisen vi står midt oppe i, har diskusjonen med utgangspunkt i boken blusset opp igjen med full styrke. Keynes står med *Allmenn teori om sysselsetting, rente og penger* like sentralt i den økonomiske idéhistorien i dag som den gjorde de første ti årene etter utgivelsen. I dag kan boken etter manges oppfatning igjen vise oss vei ut av krisen.

Den norske oversettelsen av [Allmenn teori om sysselsetting, rente og penger](#) er derfor kommet på et riktig tidspunkt. Bare synd at tittelen etter min oppfatning ikke er helt korrekt oversatt. Den burde ha vært *Den almene teorien om arbeid, rente og penger*.

//]]]]>]]>

Bok: Allmenn teori om sysselsetting, rente og penger – John Maynard Keynes

//]]]]>]]>